

ПСИХОЛОГІЧНА ГОТОВНІСТЬ МАЙБУТНІХ ПРАВООХОРОНЦІВ ДО ДІЙ В ЕКСТРЕМАЛЬНИХ СИТУАЦІЯХ: АСПЕКТИ ТАКТИКО-СПЕЦІАЛЬНОЇ ПІДГОТОВКИ

Професійна діяльність працівників правоохоронних органів характеризується високим рівнем психоемоційного навантаження та необхідністю прийняття рішень в умовах невизначеності, дефіциту часу та загрози життю. Сучасні виклики, пов'язані з протидією організований злочинності, тероризму та забезпеченням публічної безпеки, актуалізують проблему формування психологічної готовності майбутніх фахівців спеціальності "Правоохоронна діяльність" до дій в екстремальних ситуаціях на етапі їх професійної підготовки. У цьому контексті тактико-спеціальна підготовка набуває особливого значення як навчальна дисципліна, що створює унікальні можливості для моделювання екстремальних умов професійної діяльності та формування відповідних психологічних компетентностей.

Психологічна готовність до дій в екстремальних ситуаціях розглядається нами як інтегральна якість особистості, що включає мотиваційний, когнітивний, емоційно-вольовий та операційний компоненти. Аналіз наукової літератури [1-3] свідчить, що ефективність професійної діяльності правоохоронця в критичних умовах залежить не лише від рівня фізичної та тактичної підготовки, а й від здатності зберігати психологічну стійкість, контролювати емоційний стан та приймати адекватні рішення під впливом стрес-факторів. Дослідники відзначають, що формування цієї інтегральної якості має здійснюватися через систему спеціально організованих навчально-тренувальних заходів з

використанням компетентнісного, діяльнісного та особистісно-орієнтованого підходів.

Практика викладання тактико-спеціальної підготовки демонструє ефективність моделювання екстремальних ситуацій як провідного методу формування психологічної готовності студентів. Створення навчальних сценаріїв, максимально наближених до реальних умов службової діяльності, таких як затримання озброєних правопорушників, звільнення заручників, припинення масових безладів, забезпечує поступову адаптацію психіки до екстремальних умов. Поетапне ускладнення завдань та підвищення рівня стресогенності ситуацій дозволяє сформувати стійкі психологічні механізми подолання стресу та збереження працездатності в критичних умовах.

Важливим аспектом підготовки є інтеграція у навчальний процес методів психологічного тренування, що включають техніки саморегуляції емоційного стану, управління стресом, розвиток стресостійкості та профілактику професійного вигорання. Особливу увагу слід приділяти формуванню навичок швидкого психологічного відновлення після травмуючих подій, оскільки ця компетентність є критично важливою для збереження професійного довголіття та психічного здоров'я правоохоронців. Використання ситуаційних завдань, тактичних ігор та кейс-методів сприяє розвитку професійного мислення, здатності до швидкого аналізу обстановки, прогнозування розвитку ситуації та прийняття оптимальних тактичних рішень в умовах невизначеності.

Окремо необхідно наголосити на значенні фізичної підготовки як фундаменту психологічної стійкості. Високий рівень фізичної готовності не лише забезпечує технічну можливість виконання професійних завдань, а й формує впевненість у власних силах, знижує рівень ситуативної тривожності та підвищує загальну стресостійкість організму. Комплексний підхід, що поєднує фізичний, тактичний та психологічний

компоненти підготовки, створює синергетичний ефект у формуванні готовності до дій в екстремальних умовах.

Таким чином, формування психологічної готовності майбутніх правоохоронців до дій в екстремальних ситуаціях є пріоритетним завданням тактико-спеціальної підготовки, що вимагає системного підходу та інтеграції практичних тренувань з цілеспрямованою психологічною підготовкою. Результати дослідження свідчать про необхідність подальшого вдосконалення методичного забезпечення навчального процесу, впровадження сучасних технологій віртуальної реальності для моделювання екстремальних ситуацій та розробки індивідуалізованих програм психологічної підготовки з урахуванням особистісних характеристик курсантів. Перспективним напрямом подальших досліджень є вивчення довготривалих ефектів психологічної підготовки та розробка науково обґрунтованих методик оцінювання психологічної готовності випускників до професійної діяльності в реальних умовах.

Список використаних джерел:

1. Бубнова А., Параниця С. Роль тактико-спеціальної підготовки в діяльності працівника правоохоронного органу. *Розвиток наук в умовах нової реальності: проблеми та перспективи*: Міжнародна наукова конференція (м. Ужгород, 4 жовтня 2024 р.). С. 88-95.

2. Галич М. Ю. Особливості впливу умов професійної діяльності поліцейських на емоційну сферу особистості. *Юридична психологія*. 2021. № 2. С. 44-52.

3. Камаев О.И., Забора А.В., Колесников В.В. Формування психофізичної готовності майбутніх працівників національної поліції України до дій в екстремальних умовах. *Підготовка поліцейських в умовах реформування системи МВС України* : зб. наук. пр. Харків: ХНУВС, 2021. С. 220-226